

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ

ВЕЋУ ЗА ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНЕ И МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНЕ ОБЛАСТИ

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА

Орг. јед.	28.12.2023	Година	
15212			

1. Одлука Већа за интердисциплинарне и мултидисциплинарне области Универзитета у Крагујевцу

Одлуком Већа за интердисциплинарне и мултидисциплинарне области Универзитета у Крагујевцу број IV-07-971/3 од 18.12.2023. године формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације под називом „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“ кандидата Шћепана Синановића, у следећем саставу:

1. Проф. др Марко Фолић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка фармација, председник;
2. Доц. др Александра Стојановић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка фармација, члан;
3. Доц. др Ненад Ратковић, доцент Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, члан.

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију Шћепана Синановића и подноси Већу за интердисциплинарне и мултидисциплинарне области Универзитета у Крагујевцу следећи

2. Извештај комисије о оцени и одбрани завршене докторске дисертације

2.1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација кандидата Шћепана Синановића под називом „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“, урађена је под менторством проф. др Оливере Миловановић, ванредног професора Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка фармација.

У уводном делу и теоретском разматрању, кандидат је на јасан и прецизан начин, цитирајући адекватну литературу, изложио релевантне информације које се односе на различите изазове удружене са палијативним збрињавањем карактеристичних пацијената, као и потребу за адекватним имплементирањем исте у систем здравствене заштите. Посебан акценат је стављен на аналитички приступ места и улоге потенцијалних, до данас знаних чинилаца који могу да утичу на квалитет живота пацијената оболелих од прогресивних и узнатредовалих обољења, као и њихових породица, али и оних који могу остварити евентуални ефекат на степен резилијентности и задовољства послом код здравствених радника који пружају палијативну негу болесницима, нарочито у условима пандемије COVID-19.

Циљеви и хипотезе истраживања јасно су изложени и дефинисани су у складу са одобреним приликом пријаве тезе. Циљеви овог истраживања примарно се базирају на испитивању утицаја демографских, социо-економских и клиничких фактора на квалитет живота пацијената који су смештени на одељењима палијативног збрињавања, као и меродавној процени степена резилијентности односно задовољства послом код медицинских техничара запослених на одељењима палијативног збрињавања. Постављене су хипотезе по којима је квалитет живота пацијената смештених на одељењима палијативног збрињавања задовољавајући, утицај наведених анализираних чинилаца на поменути исход од истраживачког интереса значајан, а степен резилијентности и задовољства међу запосленим здравственим радницима на одељењима палијативног збрињавања различит у односу на релевантне анализирани чиниоце.

Материјал и методе рада јасно су и прецизно формулисани, презентовани на одговарајући начин и подударни са одобреним приликом пријаве докторске дисертације. Истраживање је реализовано као опсервациона студија пресека. Дизајн студије је базиран на постојању два узорка. Први узорак у студији обухватао је болеснике смештене на одељењима за палијативно збрињавање, а други, медицинске техничаре који пружају одређену врсту здравствених услуга на одељењима палијативног збрињавања. Укључивање испитаника у истраживање реализовано је сукцесивно, од првог дана истраживања до тренутка постизања адекватног броја интегрисаних испитаника како за узорак пацијената, тако и узорак медицинских техничара, а што је дефинисано израчунавањем величине узорка за ову студију. Истраживање је спроведено у две здравствене установе у Београду које имају одељења за палијативно збрињавање: КБЦ „Звездара“ и КБЦ „Земун“.

У домену зависне варијабле у истраживању, у популацији пацијената на палијативном збрињавању посматран је квалитет живота пацијената односно степен депресивности, а у популацији медицинских техничара, степен задовољства послом запослених на одељењима за палијативну негу односно степен резилијентности.

Квалитет живота пацијената на одељењу за палијативну негу мерен је уз помоћ три упитника: SF-36 (енгл. Medical Outcomes 36-item Short Form Health Survey), EORTC QLQ-C30 (енгл. Quality of Life Questionnaire C30 of the European Organisation for Treatment of Cancer) и EQ-5D инструмента. Поред квалитета живота, у оквиру клиничких карактеристика процењиван је степен депресивности помоћу специфичног упитника, Бекове скале за процену депресивности (енгл. Beck Depression Inventory). За процену задовољства здравствених радника запослених на одељењима за палијативну негу, у истраживању се користила анонимна анкета дефинисана од стране Републичке Комисије за квалитет Министарства здравља Републике Србије, а за процену степена резилијентности медицинских сестара/техничара Кратка скала резилијентности (енгл. Brief Resilience Scale - BRS). Сви наведени упитници/скале доступни су на српском језику и могу се користити у непрофитним, академским истраживањима, без посебне дозволе од стране аутора и издавача.

Независне варијабле које су се пратиле у истраживању биле су демографске и социо-економске карактеристике и за медицинске техничаре и за пацијенте, као и клиничке карактеристике за узорак пацијената: подаци о основној болести због које се пацијент налазио на одељењу палијативног збрињавања, релевантни подаци из породичне анамнезе, постојање других хроничних болести, информације о прележаној COVID-19 инфекцији, информације о томе да ли су пацијенти током пандемије могли несметано да посећују изабраног лекара

одређене специјалности (онколога, неуролога, интернисту...), да ли су за време пандемије могли редовно да набављају прописану терапију, како су за време пандемије набављали лекове за супримирање болова, да ли су током пандемије могли да буду смештени на одељењу палијативног збрињавања и слично.

Од демографских и социо-економских карактеристика пратиле су се следеће варијабле за болеснике који су били на палијативном збрињавању: пол, старост у тренутку испитивања, старост болесника приликом постављања дијагнозе, место боравка (село/град), занимање, економски статус, брачни статус, религијска и етничка припадност. Општим упитником су се од медицинских радника добили подаци о годинама радног стажа, степену образовања, броју радних јединица током досадашњег стажа односно броју година рада на одељењима за палијативну негу.

Резултати истраживања систематично су приказани и добро документовани табелама и графиконима. У овом истраживању, реализованом у околностима COVID-19 пандемије, између осталог, утврђено је да је квалитет живота пацијената који бораве на одељењима палијативног збрињавања задовољавајући, а да на њега највише утичу финансијски проблеми удружени са самом основном болешћу, као и степен нарушености здравља болесника. Као чиниоци који остварују ефекат на степен укупног задовољства послом медицинских техничара запослених на одељењима за палијативну негу издвојили су се адекватна финансијска надокнада, спровођење релевантних мера за спречавање и сузбијање инфекције узроковане SARS-CoV-2 вирусом и адекватна комуникација и мотивација у радном окружењу.

У поглављу „Дискусија“ интерпретирани су добијени резултати истраживања и упоређени са подацима из литературе из ове области. Коментари резултата су језгровити, а начин приказивања података чини их прегледним и разумљивим.

Коришћена литература је савремена, у складу са проблематиком истраживања и наведена је на одговарајући начин.

2.2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

У Републици Србији не постоје истраживања која су се детаљно бавила палијативним збрињавањем, задовољством рада медицинских техничара запослених на одељењу за палијативну негу, задовољством пацијената на том одељењу и квалитетом њиховог живота, нарочито током пандемије COVID-19. Резултати овог истраживања могли би значајно допринети бољем и свеобухватнијем разумевању палијативног збрињавања пацијената и познавању чинилаца који на такав вид збрињавања утичу у условима пандемије COVID-19. Такође, истраживање би могло остварити, поред практичног, и шири друштвени значај. Добијени резултати имаће посебне импликације на разумевање концепта квалитета живота пацијената корисника оваквог вида збрињавања, као и процену степена задовољства послом и резилентности запослених на одељењима палијативне неге. Са друге стране, познавање предиктора за настанак поремећаја менталног здравља код пацијената на палијативном збрињавању може бити од изузетног клиничког значаја на пољу правовременог откривања оних који су под посебним ризиком, као и пружања благовремене подршке са потенцијално корисним утицајем на квалитет њиховог живота. Одређивање степена резилентности и

задовољства послом код здравствених радника на овим одељењима може бити од посебног значаја за креирање стратегије примене специфичних мера у циљу унапређења свеобухватног третмана особа на палијативном збрињавању, али и побољшању услова рада и степена задовољства запослених.

2.3. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Претрагом доступне литературе прикупљене детаљним и систематским претраживањем релевантних база података, уз коришћење одговарајућих кључних речи, нису пронађене студије истог дизајна и методолошког приступа. Тема истраживања у оквиру докторске дисертације је оригинална, обзиром да се досадашње студије нису свеобухватно и детаљно бавиле анализом предиктора који утичу на квалитет живота пацијената који се налазе на палијативном збрињавању, као ни задовољством медицинских техничара и степеном резилјентности запослених на одељењима палијативног збрињавања, нарочито у условима пандемије COVID-19.

Сходно наведеном Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Шћепана Синановића под називом: „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“ представља резултат оригиналног научног рада.

2.4. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

А. Лични подаци

Шћепан Синановић је рођен 24.11.1982. године у Београду. Запослен је у Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић“ у Београду на радном месту помоћника директора за наставу и наставника вештина за ужу научну област Сестринство.

Дипломирао је у Високој медицинској школи струковних студија „Милутин Миланковић“ у Београду на студијском програму Струковна медицинска сестра - техничар 2017. године. По дипломирању, уписао је четврту годину основних академских студија Факултета здравствених наука Универзитета „Апеирон“ у Бања Луци коју је завршио 2018. године, чиме је стекао академско звање Дипломирани менаџер здравствене заштите. Исте године уписао је мастер академске студије Медицинског факултета Универзитета у Београду, студијски програм Менаџмент у систему здравствене заштите, које је успешно завршио 2020. године одбраном мастер рада под називом „Дигиталне комуникације у функцији подизања свести о онколошким болестима“, чиме је стекао академски назив Мастер менаџер у систему здравствене заштите.

Докторске академске студије Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу уписао је школске 2020/2021. године, студијски програм Менаџмент здравственог система и положио све испите предвиђене планом и програмом студија. Одбранио је приступни рад са оценом 10, чиме је стекао услов за пријаву теме докторске дисертације.

Кандидат је као први аутор или коаутор објавио више од петнаест радова у часописима категорије М20, М30 и М50. Коаутор је уџбеника „Палијативно збрињавање“ који се користи као основна литература за предмет „Палијативно збрињавање“ на трећој години основних струковних студија Високе медицинске школе струковних студија „Милутин Миланковић“ на

студијском програму Струковна медицинска сестра - техничар. Рецензент је у часописима European Journal of Clinical and Biomedical Sciences, American Journal of Biomedical Science and Research и Hospice and Palliative Medicine International Journal.

Б. Списак објављених радова (прописани минимални услов за одбрану докторске дисертације)

1. **Sinanović Š**, Kilibarda T, Bubanj S, Prođović T, Potić S, Sekulić J, Spasić M, Subotić S, Kostić M, Petrović M, Popović Ilić T, Tomović M, Aksović N, Milovanović O. Job satisfaction of healthcare professionals in palliative care departments and factors affecting job satisfaction during COVID-19 pandemic. *Vojnosanitetski pregled* 2023. DOI: <https://doi.org/10.2298/VSP230831060S> **M23**
2. Prođović T, Prođović Milojković B, Krstović M, **Sinanović Š**, Bubanj S. Palliative care – illness, dying, and death as biological-medical and socio-cultural phenomena. *Srp Arh Celok Lek.* 2023;151(1-2):106-111. DOI: <https://doi.org/10.2298/SARH220228111P> **M23**
3. **Sinanović Š**, Milovanović O, Prođović T, Jakovljević B, Stojić V, Đorđević K. Palliative care during Covid 19 Pandemic: Practical recommendations from literature evidence. *Ser J Exp Clin Res.* 2023. DOI: 10.2478/sjecr-2022-0012 **M51**

2.5. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Сprovedено истраживање у потпуности је усклађено са пријављеном темом докторске дисертације. Циљеви истраживања и примењена методологија идентични су са одобреним у пријави тезе. Докторска дисертација кандидата Шћепана Синановића садржи сва релевантна поглавља, укључујући и поглавље „Литература“ које интегрише 351-дну цитирану библиографску јединицу из иностраних и домаћих стручних публикација.

У докторској дисертацији кандидат је демонстрирао завидну вештину претраживања база података и њиховог прилагођавања потребама сопствене анализе, свеобухватан увид у релевантну теоријску литературу и емпиријска истраживања у области дисертације. Адекватно је дефинисао циљеве сопственог истраживања, као и оквир и методе аналитичког приступа. Изведене анализе и технички исправно представљање њихових резултата указују и на солидан ниво вештине обраде података. Кандидат је показао и оптималну способност интерпретације добијених резултата и њиховог инкорпорирања у постојећи теоријски контекст.

На основу претходно изнетих чињеница, Комисија сматра да завршена докторска дисертација кандидата Шћепана Синановића под називом „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“, по обиму и квалитету израде у потпуности одговара пријављеној теми дисертације.

2.6. Научни резултати докторске дисертације

Најзначајнији резултати истраживања су садржани у следећим закључцима који су удружени са околностима COVID-19 пандемије:

- Квалитет живота пацијената који се налазе на одељењима палијативног збрињавања је задовољавајући.

- Финансијски проблеми удружени са самом болешћу и степен нарушености здравља болесника остварују значајан утицај на квалитет живота болесника који бораве на одељењима палијативне неге.
- Пацијенти који бораве на одељењима палијативне неге одликују се присуством значајног степена депресивности.
- Медицински техничари које раде на одељењима за палијативну негу одликују се присуством различитог степена резилијентности, мада највећи број њих карактерише нормална резилијентност.
- Међу медицинским техничарима запосленим на одељењима за палијативну негу постоји различит степен задовољства послом, а чиниоци који су релевантно повезани са вишим степеном задовољства послом су адекватна финансијска надокнада за рад, примена мера за спречавање и сузбијање инфекције узроковане SARS-CoV-2 вирусом на одељењима за палијативно збрињавање и адекватна комуникација и мотивација у радном окружењу.
- Не постоји значајна корелација између степена резилијентности медицинских техничара који раде на одељењима палијативне неге и нивоа њиховог задовољства послом.

2.7. Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Добијени резултати истраживања дају оригинални допринос бољем разумевању концепта квалитета живота пацијената на палијативном збрињавању, раном откривању фактора ризика за настанак поремећаја менталног здравља код ових пацијената и правовременој верификацији оних који су под посебним ризиком, као и процени степена задовољства послом и резилијентности запослених на одељењима палијативне неге, а што, генерално, може бити од посебног значаја на пољу унапређења свеобухватног третмана особа на палијативном збрињавању, посебно у условима COVID-19 пандемије.

2.8. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати ове студије публиковани су као оригинално истраживање у часопису индексираном на SCI листи (категорија M23):

- **Sinanović Š**, Kilibarda T, Bujanj S, Prodović T, Potić S, Sekulić J, Spasić M, Subotić S, Kostić M, Petrović M, Popović Ilić T, Tomović M, Aksović N, Milovanović O. Job satisfaction of healthcare professionals in palliative care departments and factors affecting job satisfaction during COVID-19 pandemic. *Vojnosanitetski pregled* 2023. DOI: <https://doi.org/10.2298/VSP230831060S> **M23**

ЗАКЉУЧАК

Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата Шћепана Синановића под називом „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“ сматра да је истраживање у оквиру тезе базирано на актуелним сазнањима и валидној методологији и да је адекватно постављено и спроведено.

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Шћепана Синановића, урађена под менторством проф. др Оливере Миловановић, представља оригинални научни допринос познавању и разумевању фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије.

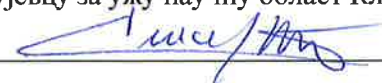
Комисија предлаже Већу за интердисциплинарне и мултидисциплинарне области Универзитета у Крагујевцу да докторска дисертација под називом „Анализирање фактора који утичу на квалитет живота пацијената и задовољство запослених здравствених радника на одељењима палијативног збрињавања током COVID-19 пандемије“ кандидата Шћепана Синановића буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

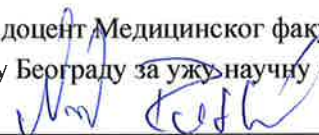
1. Проф. др Марко Фолић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка фармација, председник

2. Доц. др Александра Стојановић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Клиничка фармација, члан

3. Доц. др Ненад Ратковић, доцент Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду за ужу научну област Интерна медицина, члан

У Крагујевцу,
27.12.2023. године